

Kwaliteitseis ‘effecten op ontwikkelingslanden’

Handleiding effecten

Inleiding

Deze deelpagina bevat een handleiding over waar je aan kunt denken bij het beschrijven van effecten op ontwikkelingslanden. De handleiding hoort bij vraag 2: welke effecten (positief of negatief, bedoeld of onbedoeld) heeft het voorstel naar verwachting op ontwikkelingslanden? De handleiding gaat achtereenvolgens in op (1) soorten effecten, (2) het SDG-raamwerk met zeventien doelen waarmee effecten kunnen worden beschreven, (3) de dimensies van duurzame ontwikkeling die deze doelen helpen structureren, resulterende in (4) een checklist die gebruikt kan worden voor de beantwoording van vraag 2.

1. Soorten effecten

Effecten kunnen positief of negatief zijn, en elkaar soms tegenwerken. Het is belangrijk om van tevoren een inschatting te maken van deze effecten en daarin, waar mogelijk, een orde van grootte aan te brengen. Denk hierbij niet alleen aan beoogde effecten van een voorstel, maar ook aan neveneffecten die onbedoeld kunnen optreden. Een voorbeeld is dat voorstellen op het terrein van ontwikkelingssamenwerking effecten op ontwikkelingslanden veelal beoogd zijn, terwijl dat voor andere beleidsterreinen die primair Nederlandse belangen dienen niet het geval hoeft te zijn. Ook kan het bij de beschrijving van effecten van belang zijn onderscheid te maken tussen de korte (een tot twee jaar), middellange (drie tot zeven jaar) en lange termijn (acht jaar of langer). Zo kan een voorstel op korte termijn negatieve effecten hebben op ontwikkelingslanden, maar op lange termijn juist positief. Een voorbeeld is dat voorstellen die de transitie van fossiele naar duurzame energievoorziening in ontwikkelingslanden steunen op korte termijn investeringen vragen van ontwikkelingslanden, maar op lange termijn voordelen opleveren zoals het reduceren van hun afhankelijkheid van steeds schaarser (en duurder) wordende fossiele brandstoffen, voorkomen van negatieve milieu en gezondheidseffecten van extractie en uitstoot, en verminderen van economische verliezen als gevolg van klimaatverandering. Andersom kan ook. Een voorbeeld is dat een voorstel waardoor op korte termijn meer jongeren in ontwikkelingslanden secundair onderwijs kunnen genieten op lange termijn kan leiden tot meer werklozen als het onderwijs niet aansluit op arbeidsmarktbehoeften. Gegeven dat duurzame ontwikkeling gericht is op het creëren van een toekomstperspectief, is de lange termijn doorslaggevend, dat wil zeggen, de termijn richting 2030 – het streefjaar van de SDGs, en daarna.

2. Het SDG-raamwerk

Bij het beschrijven van effecten op ontwikkelingslanden maken we gebruik van het SDG-raamwerk van de VN, dat wereldwijd en in het Nederlandse beleid voor buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking ([BHOS](#)) de centrale leidraad vormt voor samenwerking om grote maatschappelijke problemen aan te pakken en uitdagingen het hoofd te bieden. Deze zogenaamde Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling is een ‘to do’ lijstje voor de wereld verwoord in zeventien doelen (de *Sustainable Development Goals*, SDGs), 169 *targets* (subdoelen) en 244 indicatoren waarmee voortgang wordt gemonitord richting het jaar 2030, het streefjaar voor de SDGs. 194 van deze indicatoren, waarvan er 184 uniek zijn, gaan over resultaten op de doelen en kunnen behulpzaam zijn bij het beschrijven van effecten.¹ Zie [hier](#) voor de volledige lijst van SDG doelen,

¹ Het is niet de bedoeling om bij het beschrijven van effecten steeds op dit detailniveau te rapporteren omdat effecten op dit niveau veelal niet in te schatten zijn. Ook zijn de indicatoren niet allesomvattend, waardoor een beperking tot deze

targets, en indicatoren. Zie [hier](#) voor meer informatie over de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling van de VN en de 17 Sustainable Development Goals, de SDGs.

De zeventien Sustainable Development Goals

3. De dimensies van duurzame ontwikkeling

De zeventien doelen kunnen worden gestructureerd aan de hand van sociale, milieu en economische dimensies van duurzame ontwikkeling, ook wel bekend als de *people*, *planet* en *prosperity* dimensies. Ontwikkeling is immers alleen duurzaam als er sprake is van economische vooruitgang, waar zoveel mogelijk mensen van kunnen profiteren en die niet ten koste gaat van de leefomgeving en dus toekomstige generaties. De sociale dimensie correspondeert grofweg met SDG 1 tot en met 5, de milieu dimensie met SDG 6 en 12 tot en met 15, en de economische dimensie met SDG 7 tot en met 11.² Hieraan heeft de VN de elementen van vrede (*peace*; SDG 16) en partnerschappen (*partnerships*; SDG 17) toegevoegd. Vrede omdat duurzame ontwikkeling zonder vrede niet mogelijk is, en ook weer een noodzakelijke voorwaarde is voor vrede. Partnerschappen omdat alleen door samenwerking de doelen kunnen worden bereikt. Deze laatste dimensie gaat over hoe de doelen worden bereikt – door samenwerking, coherentie (samenhang) in beleid, en specifiek te zorgen voor implementatiemiddelen voor de SDGs – en sluit aan bij de [handleiding bij vraag 1](#) over beleidsterreinen waardoor effecten op ontwikkelingslanden mogelijk kunnen optreden. Deze [video](#) bevat meer informatie over de dimensies van het SDG-raamwerk.

4. Checklist voor welke effecten kunnen optreden

Je kunt voor jezelf nagaan welke effecten er naar verwachting optreden door in de volgende tabel aan te kruisen of er sociale, milieu en/of economische effecten kunnen optreden, en zo ja welke, aan de hand van de SDGs. Het effect op vrede, veiligheid en rechtvaardigheid staat – als aparte dimensie van de SDG-agenda, en met een eigen doel (SDG 16) – onder in de tabel benoemd. Hetzelfde geldt voor partnerschappen en middelen voor implementatie (SDG 17). Je kunt doorklikken naar de

indicatoren een beschrijving van andere deeleffecten kan uitsluiten. De richtlijn voor het gebruik van het SDG-raamwerk bij het beschrijven van effecten op ontwikkelingslanden is om aan te sluiten bij de zeventien doelen, en *waar mogelijk* bij de onderliggende targets en indicatoren.

² Bron: [OESO](#). Andere indelingen zijn ook mogelijk. De indeling van het *Stockholm Resilience Center* maakt onderscheid naar effecten op de biosfeer, maatschappij en economie en neemt het ecologische perspectief als uitgangspunt ([Rockström et al., 2016](#)). De indeling van [Waage et al. \(2015\)](#) maakt onderscheid naar effecten op de natuurlijke omgeving, infrastructuur en welzijn en is vanuit sociologisch en *governance* perspectief opgesteld. Deze handleiding houdt de indeling naar dimensies van duurzame ontwikkeling van de het SDG-raamwerk aan.

bijbehorende SDG-pagina op SDGNederland.nl, voor meer informatie over het doel. In de toelichting op het antwoord op vraag 2 kun je de verwachte effecten aan de hand van deze checklist nader beschrijven.

Checklist: heeft het voorstel effecten op:

Sociale dimensie	Milieu dimensie	Economische dimensie
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Armoede?</u> • <u>Honger en voedselzekerheid?</u> • <u>Gezondheid en welzijn?</u> • <u>Onderwijs?</u> • <u>Gendergelijkheid?</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Water en sanitatie?</u> • <u>Klimaatverandering?</u> • <u>Zeeën en oceanen?</u> • <u>Ecosystemen en biodiversiteit?</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Energie?</u> • <u>Economische groei en werkgelegenheid?</u> • <u>Industrie, innovatie en infrastructuur?</u> • <u>Ongelijkheid?</u> • <u>Steden en gemeenschappen?</u> • <u>Verantwoorde productie en consumptie?</u>
<u>Vrede, veiligheid en rechtvaardigheid</u>		
<u>Implementatiemiddelen en partnerschappen voor duurzame ontwikkeling</u> (financiering, technologie, capaciteitsopbouw, handel, systeemkwesties)		